

Szőlősgazdák

Vendégeskedtem én is Tatay Sanyi bácsi pincéjében, Badacsonyban. Dicsekszünk elegen ezzel, akiknek megadatott az élmény. Írtunk is róla jó néhányan, akik ittuk az ő borát a fenséges magaslaton, láttuk őt, kezében a hébérrel, piros arcán az áhítattal, ahogy csurgatta Bacchus úr áldott nedűjét a poharunkba. Csurgatta huncut mosollyal, derűvel, ami az egyéniségéből áradt és azzal a szívéllyel, ami a régi dunántúli szőlősgazdák sajátja.

Azzal a bőséggel. Mert köztudott vala a múlt század második felében, a hetvenes, nyolcvanas években, hogy Tatay Sanyi bácsi annyszor szívja teli a lopót rizlinggel, kéknyelűvel, zöldszilvánival, amíg csak a vendég szemén látzik a kívánság, hogy bizony, hörpölne még. És nem számított titoknak az sem, hogy a szomszédságban, a másik napfény fürösztötte magaslaton Takáts Gyula bácsi már gondosabb előrelátással – mondjuk így: szerény mértékletességgel – tölt a poharakba: maradjon még máskorra, későbbre is. De hát, ha maradt is, elfogyott egyszer az a bor is, sajnos, el, hiába vigyázta oly annyira a becehegyi gazda.

Hanem most nem Badacsonyban, nem Becehegyen jár az emlékezet, hanem kissé nyugatabbra a Dunántúlon, Sukorón. A sukorói Meleg-hegyen, ahol szőlősgazda voltam jómagam is. Igaz, nem egy életen át, ahogy ők, ketten, hanem csak néhány esztendőig, úgy háromnegyed évtizedig az 1980-as években. Aztán elszöktem a hegyről, aláereszkedtem egy tóparti telekre, mert nem bírtam a kordonos, teraszos műveléssel, a permetezéssel, metszéssel, kötözéssel és főleg nem a lisztharmattal, a peronoszpórával, a levélatkával meg a többi kártévővel.

Ám, ne bántsam azt a valahai szőlőt – amely után még ma is meg-megsajdul a szívem –, mert adott az a hegy nekem örömet is, bőséggel, hogyne adott volna. Úgy érezhettem magamat ott, a Meleg-hegyi magaslaton, mint egykoron, gyermekkoromban a Vasi Hegyháton, a falusi szőlőhegyen. Gömbölyű, kék dombok hullámoztak köröskörül – csupa ringás, csupa hajlat –, ráadásul odalenn párállott a völgyben a Velencei-tó.

Szőlősgazdai létemnek köszönhetem, hogy vendég volt a hegyemen Tatay Sándor. Mert az, hogy én az ő vendége voltam, az is valami, kétségtelen. De ki mondhatja el magáról, hogy fordítva is részesülhetett a szerencséjében?

Szóval, az 1980-as évek derekán – interjút készítendő vele – nála járt az öcsém Badacsonyban, és felajánlotta Sanyi bácsinak, hogy elviszi a kocsijával Budapestre. Útközben megpendítette, hogy bekukkanthatnának a bátyjához is, aki szőlősgazda úgyszintén. Sanyi bácsi biccentett: úgyis régen járt már a velencei borvidéken. Vagy talán, ki tudja, még nem is járt. Mert a balatoni gazdának a velencei csak afféle szerény kistestvére lehet, éppen úgy, miként a magyar tengernek az a kicsiny nádszigetekkel meghintett tavacska.

Nem akartam hinni a szememnek: ő lenne? Vagy mégis inkább Dezső bácsi, a Vas megyei nagybátyám? Mert ő is tagbaszakadt, magas, vállas, erős csonto-

zatú ember volt, az arca pedig átszőve piros hajszálerekkel, mint a jó borívó embereké. A Rába mentén élte le az életét, körülvéve a nagynénéimmal, akik dédapám folyóparti rozzant kiskúriájában éltek, hasonlóképp, mint Tatay Sanyi bácsi répcelaki asszony-rokonai, Jolán és Lenke néni. Dezső bácsi azonban nem jöhetett mégsem, mert ekkorra ő már elköltözött a magyarszecsődi temetőbe.

Akkor hát, Tatay Sándor!

Jött fel szépen, komótosan a földbe vágott lépcsőkön, a Borjú-völgy felől, s hamarosan ott ült már a nagy diófám alatt, ahol megkínáltam a borommal.

Koccintottunk, ivott, de a rizlingemről nem mondott véleményt. Azzal vigasztalódtam, hogy ez még nem baj, mert a szőlősgazdák nem szokták dicsérni egymás borát. Legfeljebb ráteszik a tenyerüket a pohárra, hogy többet nem kérnek.

Sanyi bácsi azonban nem háritotta el, hogy újra töltssem a poharát. Lehet, persze az is, hogy csak nem akarta megbántani a fiatal író, mert azok köztudomásúlag igen érzékenyek.

Szeptember volt, szeptember vége. Köröskörül tüzeltek a karbiddal töltött ágyúk, dörögtek a huszadik század második felének madárijesztői. Zsongott a hegyoldal, alattunk a völgyet tört aranyba vonta a napfény.

Meséltem Sanyi bácsinak a pákozdi csatáról, azaz annak kevésbé ismert titkairól. Például arról, amiről a hadtörténelem nem számol be. Hogy 1848 szeptemberének utolsó hetében napokig esett az eső. A fáradt, bőrig ázott népfelkelők innen, a hegyoldalról néztek farkasszemet Jellasics bán horvátjaival, azaz néztek volna, ha a ködtől, esőtől látták volna őket. De tudták, hogy ott vannak, és Pest felé igyekeznek, letörni a magyar szabadságot. A fázó, szőrös-gubás sereget a sukorói szőlősgazdák vették pártfogásukba, a hegy tüzes nedűjével melegítették fel őket. Olyannyira, hogy amikor elérkezett a roham ideje, és a népfelkelők alázúdultak a dombokról a pákozdi síkra, már sárkány fújtatott mindegyik keblében.

– Azt mondod tehát - nézett rám a vendégem –, hogy a pákozdi diadalban a borászati szakértelemnek is fontos szerepe volt?

– Éppen azt!

Tetszett az így kikerekedő történet Sanyi bácsinak, megélnékült a piros arca, felcsillant a szeme. Ideje volt tehát, hogy megmutassam neki a pincémet.

Régi, löszfalba vágott pince volt, az ajtó szemöldökfájáról még nem kopott le az 1836-os évszám. Odabenn ujjnyi nemes penész borította a falakat, Sanyi bácsi kedvtelve simogatta őket a tenyerével.

– Írjad meg! – mondta.

Úgy értette, hogy az egészet, az egész történetet. Írjak róla ifjúsági regényt. Mert hiszen ki sem kell mozdulnom a szőlőmből, ide hozhatom mind a szereplőket. Felmérhetetlen ajándék ez az írónak.

Alkonyodván lekísértem Sanyi bácsit a földútra, a Borjú-völgybe. Mielőtt beszállt volna az öcsém kocsijába, reánk köszönt az alsó szomszédom, Deres Pista bácsi.

Ő aztán igazi régi gazda volt, legalább félszáz borversenyen indult, és díjat vitt haza szinte mindegyikről. Ami pedig mindennél nagyobb kitüntetés: sukorói szőlőműves ősök utóda. A dédapja pincéjében legalább húsz-harminc hős ka-

pott új erőre 1848-ban, mert a jó öreg nagylelkűen csapra verte minden hordóját. Mit ér ugyanis a bor akkor, ha elveszik a haza?

Deres bátyó a pincéje előtt álló kecskelábú asztalhoz invitált bennünket, amin két üvegkorsót nyilazott át a lemenő nap fénye. Az egyikben fehérbor pihent, a másikon piros. A korsók mellett, az asztalra kihelyezve alma és dió. Tudnivaló, hogy a bor alá dolgozik mindkettő, afféle savtalanító gyógyszerként.

Sanyi bácsi nem utasította el a kínálást, sőt nagyon is kedvére való volt. Úgy láttam, a borról is jobb véleményt formált, mint nálam, mert hát biccentett minden töltés után, ami nála az elismerés felső fokát jelentette.

Elmerültek szép lassan a szőlészeti és borászati ismeretekben. Oly alapos-sággal, komolysággal tárgyalták meg a legapróbb részleteket is, mint egy gyönyörű tudományág professzorai, akik végre kibeszélhetik magukat egymás között. Jobbára azért Deres Pista bácsi vitte a szót, Sanyi bácsi pedig inkább összegezett. Láthatóan elnyerte Deres Pista bácsi bizalmát.

Iddogáltunk, szalonnáztunk sötétedésig. Akkor Deres Pista bácsi megkérdezte Tatay Sanyi bácsit:

– Ha meg nem sértem az urat, mi a foglalkozása?

Sanyi bácsi eltűnődött.

– Kertész – mondta aztán.

– Mindjárt gondoltam!

– És miből? – érdeklődött Sanyi bácsi.

– Rá van írva arra, aki komoly ember.

Innen tudta Deres Pista bácsi, nem onnan, ahonnan én: Tatay Sándor akkor már nagy sikert aratott önéletrajzi elbeszéléseiből. Amelyekből kiderült az is, hogy Sanyi bácsi nekem – ha csak félig-meddig is – a földim, bár még a születésem előtti időkből. Vas megyében kezdte ugyanis a pályafutását, a Hortikultúra Magtermelő és Értékesítő Szövetkezethél, kerékpáros körzeti ellenőrző kertészként.

Később elárultam Deres Pista bácsinak, hogy aki a vendége volt: író. Az egyik legnagyobb magyar író.

Deres Pista bácsi csak mosolygott. Író? Ugyan.

– Magszakértő!

Amúgy pedig, ahogy Sanyi bácsi felbízott, a Pogánykő című regényemben aztán megírtam 1848 őszét, a pákozdi csatát és a sukorói löszfalba vájt pincék derék gazdáit.

Hogy Sanyi bácsi olvasta-e a könyvemet, nem tudom. Deres Pista bácsi igen.

Nem is tartott igazi szőlősgazdának – hiába írtam bele a dédapját –, mert hogyan lenne szőlősgazda az, aki irkafirkálással üti agyon az időt. A tókéi meg foltosodnak, felpöndörödnek rajtuk a szőlőlevelek. El is hagyja az ilyet a szőleje, előbb vagy utóbb.

Igaza lett.

Nagyobb kár ennél, sokkal nagyobb, hogy ők is elhagytak bennünket, ez a két csodálatos szőlősgazda, akik a Badacsonyt és a Meleg-hegyet oly békességgel és szeretettel összebarátkoztatták egykor.

Azóta sincsen példa ilyen tetre ebben a folyvást hadakozó, acsarkodó hazában.